

Contribuții la cercetarea toponimiei din spațiul geografic al Maramureșului

Pamfil Bilțiu
Baia Mare

În ultimele decenii, cercetările specialiștilor legate de toponimie și onomastică, au luat o mare amploare. Ele au antrenat nu numai lingviști, ci și istorici, geografi, etnologi, care au descoperit în cercetarea domeniului date extrem de prețioase, legate de trecutul istoric, climatul social, economic, cultural, etnografic etc. al spațiilor cercetate.

Așa cum arată cercetările, toponimia este un domeniu de graniță, deci se află la intersecția mai multor științe. Cu toate că ea privește în primul rând lingvistica, ea a stârnit un mare interes din partea istoricilor și geografilor. (Al. Graur, 1972:10)

Istoria fiecărui popor se reflectă, într-o măsură mai mică sau mai mare, în toponimie, ea constituind o sursă de bază a cercetărilor. Geografii au sesizat de timpuriu că un număr însemnat de nume de locuri coincide cu termenii entopici, care au întregit fericit terminologia geografică populară (Oros Marius I., 1996:1)

Toponimia a furnizat etnologilor date bogate, precum și elemente de vechime legate de practicarea ocupațiilor tradiționale: agricultură, păstorit, vânătoare, apicultură etc., apoi a unor meserii: fierăritul, mineritul, olăritul etc. Date prețioase ne furnizează toponimia pe linia constituirii și evoluției comunităților rurale, legate de specificul proprietăților, legate de bogățiile solului și subsolului.

Numele de locuri ascund în câmpul lor semantic crâmpie de istorie, de relații sociale și de organizarea muncii în cadrul unor profesii, fapte de cultură și civilizație, menținând în uz cuvinte al căror sens s-a estompat, care nu mai pot fi înțelese, dar care sunt veritabile vestigii ale limbii vechi și dovezi ale civilizației din diverse spații.

Numele de locuri reprezintă un mesaj pe care strămoșii ni l-au transmis peste veacuri și care este de mare bogăție informațională. Descifrându-le corect, vom înțelege mai bine, vom aprecia cum se cuvine importanța lor, natura lor spirituală ne vor ajuta să știm cine suntem și de unde provenim (Vișovan, 2005: 5-6).

Toponimia, prin bogăția ei informațională, ne relevă, între altele, populațiile și etniile cu care românii au conviețuit de-a lungul istoriei sau cu care s-au aflat în vecinătate și se oglindesc din plin în toponimie.

Rezultatele obținute din cercetarea toponimiei oferă date prețioase istoriei limbii, argumentându-ne mai bine influențele care au pătruns în lexic, dar și în formele gramaticale.

Toponimele ne furnizează date legate de schimbările ce s-au produs de-a lungul vremii în denumirea unor localități. Deoarece au părut neadecvate o serie de nume de așezări au fost schimbate, cu toate că ele erau purtătoarele unor realități și elemente interesante legate de acele așezări. O denumire ca *Valea Porcului* a devenit *Valea Stejarului*, una ce se chema *Crăcești* a devenit *Mara*, *Dobriținaș* a devenit *Dumbrava*.

Este foarte interesant de amintit că, în satele care au fost colonizate cu mai multe etnii, acestea s-au răsfrânt în toponimie în denumiri calchiate, formate din alăturarea de termeni din limbi diferite: maghiară, germană, italiană.

În privința evoluțiilor numelor topice, coloniștii au generat unele denumiri. Altele au fost schimbate, ca urmare a unor regimuri de dominație, precum regimul austro-ungar, intervenind factorul politico-administrativ din acele vremuri. Anumite schimbări de denumiri au substituit pe cele vechi, care astăzi nu se mai cunosc. Tipic pe această linie este Sighetul, denumire maghiară a orașului capitală a Maramureșului locuit înainte de venirea ungarilor.

Studierea toponimiei Maramureșului, deși nu este lipsită de unele contribuții: Nicolae Drăganu, Ștefan Vișovan, Nuțu Roșca, ea a fost cercetată insular, reprezentându-se mai mult spațiul geografic de peste Gutâi. Anumiți lingviști consacrați: I. Pătruț, Mircea Homorodean, Al. Graur, Emil Petrovici, Marius Oros au analizat, în scrierile lor, puțini termeni din spațiul care din punct de vedere administrativ aparține Maramureșului.

Cercetarea noastră este menită a umple un gol fiind axată pe spații puțin sau deloc cercetate, luând în dezbatere denumiri din zonele Chioar, Codru, Lăpuș, bazinul Baia Mare sau Țara Voievozilor.

Prin contribuția noastră ne-am propus să aducem corecturi prea multelor păreri fanteziste privind originea unor toponime, unele emise de amatori lipsiți de pricepere, altele având la bază intenția de a slaviza limba română sau intenția de a emite păreri prin care să dovedească o cu totul altă proveniență a unor toponime față de cea reală. Ori este limpede că nu putem trece peste un termen maghiar sau slav atunci când ele există. Etimologiile fanteziste se datorează ignorării legilor fonetice care trebuie folosite în proveniența unor toponime.

Trebuie să subliniem că în stabilirea etimologiei, pe care unii cercetători o omit cu toată importanța ei covârșitoare, ea fiind purtătoarea semantică, intervin dificultăți, cercetătorul fiind nevoit să recurgă la variante etimologice și ele plauzibile. O dificultate care intervine des este cea a toponimelor având la bază antroponime și a hidronimelor.

Așa cum arată cercetările, numele de locuri sunt, în general, mai vechi decât cele de persoane. Ele sunt adesea preluate de la o populație mai

veche, procentul de etimologii necunoscute va fi mai mare decât la numele de persoane (Graur, 1972:9)

Mai trebuie să adăugăm că cel mai bun mijloc ca să ne asigurăm că etimologia numelui topic este justă este să cunoaştem povestea care a dus la crearea lui. Tipic pe această linie este toponimul *Ungureni*. (Graur, 1972:21).

Clasificarea toponimelor ridică pentru cercetător probleme, fiind îngreunată de originea nesigură a unor denumiri care generează variante etimologice ale unor toponime.

Cercetarea structurii toponimelor ne dezvăluie bogăţia procedeeelor prin care s-au format ele, fiind de fapt mijloace de îmbogăţire a vocabularului limbii române, locul pe care toponimele îl ocupă în sistemul lexical, formele preferate de popor în compunerea toponimelor, stabilitatea mai mare a numelor de locuri faţă de alte forme şi categorii lexicale.

Cele mai multe dintre toponime provin de la apelative, dar care devenind nume proprii au o funcţie de individualizare, în vreme ce apelativele sunt expresia unor substantive comune (genus) (Oros, 1996:29).

Apelativele au o largă sferă de individualizare, denumind noţiuni dintre cele mai variate, precum ocupaţii – *Băiţa, Huta*, forme şi configuraţii ale solului – *Bloaja, Cicârlău, Borşa*; vestigii ale trecutului istoric – *Cetăţele, Coştiui (Castelum), Mănăstirea*; meserii – *Făureşti, Coaş*; aspecte legate de faună – *Fărcaşa, Breb*; termeni legaţi de floră – *Sarasău, Iadăra*.

O serie de toponime au la bază însuşiri geografice: *Igniş, Iza, Lăpuş, Posta, Pribileşti, Ruşor, Şipot, Rohia*. Anumite toponime ne dezvăluie formarea aşezărilor pe spaţii defrişate: *Dumbrăviţa, Săpâia*. Nu lipsesc toponimele cu substrat mitico-magic. Tipic pe această linie este *Zgleamăn*.

Toponimele având la bază adjective sunt legate de realităţi şi trăsături geografice: *Aspra, Ilba, Limpedea, Sâlniţa, Mara, Stremţi*. Analogia a jucat un rol esenţial în formarea lor. Numele de localităţi, provenite din verbe, ne dezvăluie ocupaţii precum mineritul – *Cavnic*; configuraţii ale solului – *Cerneşti*.

Toponimele care au la bază antroponime stau sub semnul eroilor eponimi. Dificultatea stabilirii originii lor cu exactitate constă în vechimea mai mare a numelor de sate faţă de cele de persoană, cum am amintit. Putem enumera pentru exemplificare toponimul *Bârsana, Fereşti, Lăschia, Săpânţa, Petrova*. Altele sunt mai precise: *Bontăieni, Budeşti, Peteritea, Vişeu* etc.

Derivarea cu sufixe a fost un mijloc preferat şi productiv de formare a toponimelor. Sufixul cel mai des folosit este *-eşti*, la baza derivării stând nume de persoane. S-a emis ipoteza că, în vremuri când populaţia unor aşezări era mică, denumea un „*moş*”, formând un cătun care se putea uşor muta dintr-un loc în altul (Oros, 1996:38). Părerea este mai puţin plauzibilă. În Maramureşul Istoric există multe toponime derivate de la sufixul *-eşti*: *Fereşti, Giuleşti, Deseşti* etc.

Unele denumesc profesii – *Făurești, Coaș*, altele provin de la termeni împrumutați – *Odești*. Nu lipsesc cele legate de trăsături umane – *Șurdești*, de la *surdu*.

Unul dintre sufixele mai productive în formarea unor toponime derivate este *-eni*. Unele toponime formate cu acest sufix ne redau interesante aspecte și realități etnografice: *Boiereni, Ungureni*. Unele sunt derivate de la forme de relief – *Costeni, Măgureni, Gârdani*.

Satele formate cu sufixul *-iș* ne indică așezări defrișate – *Ciocotiș*, ca și cele formate cu sufixul *-ița* – *Dumbrăvița*. Unele toponime derivate cu sufixul *-oara* redau configurații ale solului – *Slătioara*.

O categorie bogată a toponimelor au la bază compunerea, mijloc fertil de îmbogățire a lexicului. Numeroase nume de localități sunt compuse dintr-un substantiv căruia i se adaugă un adjectiv ce arată însușirea substantivului: *Baia Mare, Baia Sprie, Bozânta Mare, Boiu Mare, Vârful Rotundu, Valea Strâmbului, Preluca Veche* etc.

În satele cu populație colonizată de mai multe etnii toponimele s-au format pe bază de calcul lingvistic, în care au pătruns termeni din limbi diferite: *Ocna Șugătag, Sat-Șugătag*. Ele au în compunere substantivul *so* = *sare* + verb *văgo* + substantiv *Tag* = *zi* sau substantiv + verb *Șugău*.

Mai rar, toponimele sunt compuse din prepoziție urmată de un substantiv – *Prislop, Cufoaia*.

Destul de frecvent în compunerea toponimelor întâlnim o alăturare a două substantive: *Ardusat, Borcut, Botiza, Chioar, Firiza, Libotin, Rîoiaia* – sunt forme în care termenii s-au aglutinat (sudat) formând un singur cuvânt.

O grupă destul de bogată de toponime sunt compuse dintr-o alăturare de două substantive, diferite semantic, care au rămas în forma neaglutinată: *Copalnic – Mănăștur, Lacul Zânelor, Valea Porcului*. Ele ne dezvăluie informații legate de trecutul vieții religioase, credințe și superstiții, creșterea animalelor etc.

Toponimele formate cu locuțiuni adjectivale ne indică situarea unor sate geografic mai sus sau mai la vale: *Oarța de Jos, Suciul de Jos, Suciul de Sus*.

Cercetarea originii termenilor ce alcătuiesc toponimele ne dezvăluie conservarea în structura lor a mai multor straturi lingvistice. Cel mai vechi cuprinde posibilele elemente de substrat, stabilite prin existența lor în limba albaneză: *Buzești* – de la *buză*, *Gârdani*, de la *gard*, *Tisa*.

Stratul lingvistic cel mai bogat al toponimelor investigate de noi este cel latin, care alături de elementele de substrat, marchează vechimea civilizației în acest spațiu geografic.

Informațiile pe care ni le furnizează aceste toponime sunt de mare importanță. Ele mai întâi marchează vechimea exploatărilor miniere în toate localitățile în care s-a practicat, datorită prezenței termenului de *baie* sau a diminutivelor acestuia: *Băița, Băiuț, Strâmbu Băiuț*. Existența unui mare număr de toponime latine în perimetrul unor exploatări miniere precum

Valea Romană, Baia Sprie, Valea Roșie, Tocastru, Roata, Valea Usturoiului, Valea Neagră etc. ne întăresc convingerea că exploatarea minereurilor la minele din acest spațiu datează din perioada romană. În sprijinul afirmației,

putem cita și surse documentare. Mineritul este cunoscut în bazinul Baia Mare încă de pe vremea dacilor liberi. Ei au împrumutat mineritul de la romani, care la începutul secolului al II-lea transformaseră o parte din Dacia în provincie romană. Însăși denumirea orașului Baia Mare apare în documente sub denumirea „*Rivulus Dominarum*” (Râul Doamnelor) (Nădișan, Bandula, 1980: 49-50).

Într-o lucrare rămasă în manuscris, un grup de specialiști în minerit: ing. Iosif Popper, geolog Sever Pașca, ing. Ioan Goia, enumerau o serie de vestigii romane conservate în minele din Bazinul Baia Mare, între care și monede cu inscripții latine.

Sunt importante categoriile de toponime legate de vestigii istorice – *Cetățele, Coștiui, Mănăstur*, dar și *Tocastru*, de la *Totum Castrum, Valea Tocastrului* etc. Ele sunt un ecou al stăpânirii romane în acest spațiu, așa încât ipoteza stăpânirii acestui spațiu de către dacii liberi este incorectă.

Substratul de origine slavă ne ilustrează influența exercitată asupra limbii române de către cea slavă. Întrebarea care se ridică în privința acestei influențe este dacă slavii au ajuns sau nu în acest spațiu. Considerăm că influența slavă s-a exercitat din Ucraina subcarpatică vecină. Ea este mai accentuată în Țara Voievozilor, unde există și sate cu populație ucraineană compactă.

Faptul că ele denumesc importante cursuri de apă – *Cosău, Cisla, Slătioara, Rona, Tisa*, după unele păreri și Iza, ne argumentează venirea timpurie a slavilor în Maramureșul Voievodal.

Informațiile furnizate de toponimele slave sunt interesante, unele sugerându-ne formarea unor sate pe terenuri defrișate: *Dumbrava, Dumbrăvița*. Altele fac parte din categoria celor cu substrat mitico-magic, precum *zgleamăn* sau *zglemene*. Altele se referă la caracteristicile solului – *Păcura, Sălnița, Slătioara, Bloaja*.

Toponimele maghiare stau sub semnul unei alte influențe, exercitate asupra limbii române în Ardeal, unde ea a pătruns ca urmare a condițiilor istorico-sociale, unde există mai multe sate cu populație maghiară sau mixtă.

Studierea toponimelor ne furnizează numeroase date legate de diferite aspecte ale vieții social-economice din trecut. Ocupă un loc aparte cele formate pe baza calculilor lingvistici: *Sat-Șugătag, Ocna Șugătag, Ilba Handal*.

În semantica toponimelor ni s-au transmis veritabile file de istorie a localităților din acest spațiu nordic de țară.

A. TOPONIME PRIMARE

I. Toponime formate din apelative

a) din substantive

Bicaz. Sat așezat în zona Codrului, pe șoseaua Ariniș – Oarța de Jos – Bicaz. **Etimologia** provine de la varianta *Bicaș* – pietriș, loc cu mult pietriș – din slavonescul *bic*.

Bîrsău. Hidronim afluent al Someșului, care drenează o serie de sate din zona Chioar. **Etimologia** este derivată de la *Bîrsă* + sufixul –ău. Vezi Bârsana. Toponimul ne argumentează practicarea agriculturii în luncile fertile ale râurilor.

Bloaja. Sat situat pe Valea Blojii, lângă Vârful Măgurii, 933 m înălțime. Este atestat documentar la 1770 – *predium Bloșa*; 1831 – *Blozsa*; 1850 – *Blosa*; 1854 – *Blossa Valya*; *Valea Blosi*; 1964 – *Izvoarele*. **Etimologia** provine din slavonescul *blojŭ* = *noroi*, vezi și latinescul *blossa*.

Breb. Sat așezat pe Valea Cosăului, lângă Șoseaua Ferești – Cavnic, în apropierea satului Hoteni. Este atestat documentar la 1360, sub denumirea *Hódpatákafalwa*, *Villa Olachalis*, *Hodpathakfalva*, 1364 – *Hodpatak*; 1440 – *Hothpathaka*; 1715 – *Breb*; 1720 – *Breeb Bélay*. **Etimologia** din slavonescul *Bebrŭ*, animal rozător înrudit cu castorul, care a trăit în lacurile Tăul Morărenilor și Chendroaiei de pe raza satului. Animalul a dispărut, probabil în secolul al XVI-lea, din cauza vânătorii excesive, datorită valorii ridicate a blănii. De la acest animal se trage toponimul *Valea Breboia* (Ivănciuc, 2006:156)

Borșa. Oraș situat pe Valea Vișeului și Țișlei, în apropiere de Moisei. Este atestat documentar la 1365 – *Bors*; 1475 – *Borswafalva*; 1720, 1828 – *Borsa*, *Borse*; 1851 – *Borșa*. **Etimologia**, așa cum apare și în documente, provine din italianul *borsa* – *pungă*, *geantă*. Etimologia a fost stabilită ca fiind de această proveniență de Artemiu Anderco Homorodeanu. Părerea că acest toponim ar proveni de la numele de persoană slav *Borsa*, diminutiv format cu sufixul *sa* de la numele *Borišlav* sau *Borivoj*, susținută de Nicolae Drăganu, este total greșită (Drăganu: 390). Exagerată este și etimologia propusă de Ioan Mihalyi de Apșa, de la *bora* = *furtună*. Această etimologie nu poate fi explicată pe baza legilor fonetice.

Cicârlău. Sat așezat pe o ramificație a șoselei Baia Mare – Satu Mare, în apropiere de Ilba. Este atestat documentar în 1407 sub denumirea de O-Sikárlo; 1493, 1698 – *Sikarlo*; 1828 – *Nagy Sikarló*, *Tsekerlen*. **Etimologia** provine de la *Ciocîrlău* – *movilă*, *deal*, *dâmb*. A fost pusă în legătură și cu *ciocîrlie*, din albanezul *çioc*, plus sufixul –*lan*, de unde provine

ciocârlie și românescul *cioc*. O mai putem pune în legătură cu *cicirlău* – loc mlăștinos, apăsător, moale; toponim care se întâlnește și pe Valea Mării.

Coaș. Localitate situată pe Valea Lăpușului, pe o deviație a șoselei Baia Mare – Șomcuta Mare, în apropiere de Culcea și Coruia. Este atestat documentar la 1566, sub denumirea de *Kovas, Koas*; 1603 – *pagus privatus Koas*; 1647 – *Koas, Kovas*; 1800 – *Covașu*; 1854 – *Kovacs, Covaci*. **Etimologia** provine de la magh. *Covács* – fierar și antroponimul *Kovács*.

Cetățele. Sat așezat în așa-numita zonă a Fisculașului, în apropiere de satul Șurdești. Este atestat documentar la 1411, sub denumirea de *Gywkefalwa*, 1776 – *Czurkafalva*; 1828 – *Györkefalu, Cetecele*; 1851 – *Györkefalu*; 1913 – *Györkefalva*. Tradiția locală orală ne vorbește de posibila existență a unei cetăți ale cărei ruine mai sunt vizibile și astăzi. **Etimologia** provine de la latinescul *civitate*.

Coștiui. Sat așezat în apropiere de Rona de Sus, renumit pentru băile sărate. Este atestat la 1475 sub denumirea de *Castellum Ronazek*; 1479 – *Ronazeeek*. De la latinescul *castellum*=castel.

Pe locul unde se află astăzi satul Coștiui, se crede că, în primele secole ale mileniului doi, ar fi existat o fortăreață, *Castellum*, iar extragerea zăcămintului de sare se făcea după metodele folosite de romani. După ce, în 1853, ținutul minier al Coștiuiului devine domeniu regal, pe vechea fortăreață se construiește un castel, bine întărit, capabil să apere minele și minerii în caz de atac din afară. În 1539 se iau măsuri pentru repararea castelului care să reziste împotriva unui eventual asalt din partea turcilor. (Nădișan, Bandula, 1980: 117-118)

Iadăra. Localitate situată în apropiere de Tulgheș și Stejera, din comuna Mireșu Mare. Este atestată documentar în 1475 sub denumirea de *Jeder*; 1566 – *Kis-Jeder, Nagyjeder*; 1603 – *Kiszjeder, Nagyzeder*; 1733 – *Jedera*; 1750 – *Iadora*; 1800 – *Iadăra*; 1850 – *Jadera*; 1854 – *Jeder, Jedera*. **Etimologia** provine de la planta numită *iederă*, specie de arbust târător sau agățător, cu frunze verzi, strălucitoare și cu flori mici galben – verzui. Din latinescul *Iedera*.

Fărcașa. Localitate situată pe șoseaua Baia Mare – Ariniș, pe Valea Someșului. Este atestată documentar în 1424 – *villa Valachalis Farkasazow*; 1470 – *Farkasazo*; 1828 – *Farkas Aszó*; 1851 – *Farkasaszó*. **Etimologia** provine de la *farkas* = lup, posibil și de la antroponimul *Fărcaș*, prin adăugarea vocalei *a* finale.

Huta. Toponim – deal situat între Maramureș și Țara Oașului, cu o înălțime de 587 m. Este situat în apropierea localității Piatra. **Etimologia** provine din slavonescul *huta, hut* - fabrică, sticlărie. (Oros, : 83)

Igniș. Vârf în masivul cu același nume (1306 m). **Etimologia** provine de la latinescul *Ignis*=foc, care exprimă originea vulcanică a masivului. De altfel, formarea lui este din curgeri de lave, sub forma unor spinări rotunjite.

Iza. Hidronim care izvorăște din Munții Rodnei, de sub masivul Bătrâna, având o lungime de 83 km, afluent al Tisei. **Etimologia** este

considerată de Nicolae Drăganu de la *hipocoristicul rusesc* (*Iszjaslav, Izaslav*). (Drăganu, 1933:390). Nu se știe dacă toponimul nu este mai vechi de venirea slavilor în acest spațiu. Ștefan Vișovan pune etimologia pe seama radicalului *Iza* cu sensul de *apă, izvor* (Vișovan, 2005:149). **Etimologia** o putem considera că ar putea proveni de la *iz=gust*, de la maghiarul *iz*.

Lăpuș. Comună din Țara Lăpușului, așezată pe șoseaua Tg. Lăpuș – Rogoz – Băiuț. Hidronim, ce izvorăște de sub Vârful Văratice. Este cel mai lung râu al județului (114 km). Comuna este atestată documentar la 1505 sub denumirea *Lapos*, la 1558 – *Olah – Lăpos*; 1750 *Ola Lapos*; 1884 – *Olah-Lapos, Lăpușul Românesc*. **Etimologia** provine de la lat. *lapis – lapidis = stâncă*. Înainte i s-a adăugat adjectivul *românesc* pentru a nu se confunda cu fostul Lăpuș Unguresc, azi Tg. Lăpuș.

Mașca. Localitate situată pe Valea Lăpușului, în apropiere de orașul Tg. Lăpuș, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Gâlgău, azi Răzoare.

Este atestată documentar la 1500 sub denumirea *Machkamezew*; 1637 – *Machyka Mezö*; 1733 – *Magska*; 1850 – *Matska Mezö, Maska*. Deoarece denumirile compuse cu care este atestat *Macska Mezö* semnifică *Câmpul mătului*, considerăm corectă etimologia stabilită de Mircea Homorodean, de la numele propriu *Mîtu*, întâlnit prin părțile Lăpușului în sate precum Suciul de Sus, Lăpuș. În localitate se află și *Pârâul Mătului*, de la același nume. (Homorodean, 1980:30).

Mănăstirea. Sat așezat pe Valea Mării, aparținând comunei Giulești. Este atestată documentar la 1913, sub denumirea *Gyulamonoștor* (cătun al satului Giulești). Denumirea provine de la existența unei mănăstiri în acest sat, din care s-a păstrat Biserica Mănăstirii „Sf. Arhangheli”, datând din secolul al XVII-lea.

Legenda spune că satul a fost blestemat de un călugăr, aflat pe patul de moarte, ca urmare a asupririlor exercitate de un nobil local, asupra mănăstirii, alungându-i pe călugări. Blestemul a făcut ca satul să rămână mereu mic, ca **să nu crească satul, nici să scadă**. **Etimologia** provine de la latinescul *monasterium*, slavonescul *monastiri*.

Posta. Localitate situată în apropiere de Finteușu Mare. Este atestată documentar la 1555 – *Pusztá Fentös*; 1603 – *pagus Pusztáfew*; 1733 – *Pusztá*; 1750 – *Pusztá Finteus*; 1760 – *Pusztá Fentös*; 1800 – *Posta*; 1850 – *Posztá, Pusta*. **Etimologia** provine de la magh. *Pusztá*, loc slab productiv, deal.

O legendă locală ne sugerează că un grup de locuitori care au migrat din alte părți s-a adresat unui alt grup, rămas în urmă, cu expresia: *Aici, poți sta!*, ceea ce ne indică compunerea toponimului din verbele *a putea* și *a sta* (din latinescul *stare*). Cu siguranță, toponimul provine de la cuvântul *pustă*, arhirăspândit pe teritoriul județului (maghiarul *pusztá*).

Potok. Porțiune de sat din Băița de sub Codru, vale care curge de-a lungul satului. Toponim răspândit în Transilvania, care provine din maghiarul *patak*. Marius Oros îl derivă de la slavonescul *pôtók* (Oros: 97).

Nu împărtășim această părere, având în vedere o mai puternică influență maghiară în Ardeal, unde ne-am aflat sub imperiul austro-ungar și unde au locuit maghiari, în multe sate, din toate zonele geografice.

Rușor. Localitate situată pe șoseaua Baia Mare – Tg. Lăpuș, în apropiere de Cernești și Copalnic – Mănăstur. Este atestată la 1528 *Dragumerfalwa*; 1543 – *Dragónafalva*; 1603 – *pagus Dragómerfalva*; 1677 – *Rusor, Roussor*; 1760 – 1762 – *Ruszor, Russor*; 1850 – *Rusoru*; 1854 – *Rușor*. **Etimologia** provine de la diminutivul *riușor*, prin asimilarea lui *i* (latinescul *rivullus*). Prin sat trece un pârâu afluent al Căvnicului.

Roata. Sector al exploatarei miniere Căvnic. Din latinescul *rota*.

Rodina. Localitate mică, situată în apropierea comunei Ariniș. Atestat documentar 1954. **Etimologia** provine de la slavonescul *rudănă* = *deștelenire*.

Rohia. Sat așezat în Țara Lăpușului, încorporat orașului Tg. Lăpuș, pe valea cu același nume, renumită prin mănăstirea din hotarul ei. Este atestată documentar la 1325, sub denumirea *poss Ruhy*; la 1500 – *Rohi*; la 1584 – *Rohiri Rohia*. **Etimologia** provine de la slavonescul *rogŭ*, care prin etimologie populară s-a pronunțat *Rohu* și care înseamnă *culme* sau *deal* (Serafim, Man, 1981:11).

Sarasău. Comună așezată pe Valea Tisei, lângă Sighet și Câmpulung la Tisa. Este atestată la 1345 – *Cnezyatus de Zorwazo*; 1360 – *Zarvassov*; 1398 – *Zarusszow*; 1851 – *Sarasew, Sarwasi*. **Etimologia** provine de la *sarsău, sas* – *chiu*, nume dat la două plante perene, cu tulpina întinsă pe pământ și cu frunze persistente (Vinca Minor). Prin epenteză s-a introdus vocala *a* – *Sarasău* (de la maghiarul *szászfi*).

Sighetul Marmăției. Orașul capitală a Maramureșului cu o suprafață de 11.170 ha și o populație de 45.000 de locuitori. Este construit în zona unei fortificații din epoca bronzului. Este așezat pe Văile Izei la sud, în vecinătatea Tisei la nord. Este atestat documentar la 1334 – *Plebonus Dygnet, Zyget*; 1335 – *Ziget*; 1346 – *Zyget*; 1349 – *Zigeth*; 1397 – *Oppidum Zygeth*; 1720 – *Szigeth*, 1838 – *Sigethum, Sibot*; 1851 – *Sziget, Szigit, Sziahata*. **Etimologia** provine din maghiarul *Sziget* = *insulă* + Marmăției, denumire a ținutului. Este greșită denumirea de *Sihot* din slavonă, semnificând *revărsare de ape*, propusă de Vasile Ilea, precum și de la dacicul *Seget* însemnând *cetate, întăritură*. Sighetul este un oraș insular așezat între două ape.

Șipot. Toponim al Săpânței, pârâu cu un curs repede. De la slavonescul *sěpot* = *murmur*.

Tisa. Râu care izvorăște din Carpații Păduroși, care formează pe 62 km granița cu Ucraina. Toponim răspândit în Ungaria, dar și în Ardeal, Bacău, Prahova, Buzău, Vaslui, Botoșani. Nicolae Drăganu consideră **etimologia** de origine slavă din slovenescul *Tisa*, întâlnit cu aceeași formă în sârbo-croată, bulgarul *Tisa* și în germană *Teiss, Teisse* (Drăganu, 1933:401).

Considerăm mai plauzibilă etimologia de origine celtică sau scitică, susținută de Vasile Pârvan (Drăganu, 1933:401).

Zgleamăn. Toponim interesant prin polivalența semantică a termenului. La Cufoaia, în Țara Lăpușului, semnifică *crimă, omor*: *A face zgleamănu cuiva* (Homorodean, 1980:179). Cu această semnificație se întâlnește și la Făurești.

Tradiția orală ne spune că în acel loc, care este deal împădurit mai înalt, a fost expulzat și ucis un tâlhar, loc unde trecătorii aruncă, când trec, câte o creangă, ceea ce ne indică existența unui mormânt. Această tradiție este mai răspândită, cu deosebirea că toponimul se leagă de întâmplări tragice în care victime sunt tinere fete (Homorodean, 1980:179).

În Maramureș, cu semnificația de *deal, tufișuri*, a fost asimilat la Bârsana, Bogdan Vodă, Săliștea de Sus, Dragomirești, fără a ne furniza informații de natură mitologică (Vișovan, 2005:414).

Mircea Homorodean constată că prin aceste semnificații apelativul și toponimul reflectă interpătrunderea (respectiv confundarea) a două vechi elemente de cultură: cea de *movilă*, semn de hotar sau de orientare de-a lungul drumurilor și *movilă* – mormânt, tumul. Confundarea celor două elemente de cultură a prilejuit și creșterea legendelor legate de ele. Nu este exclus, arată cercetătorul, ca aceste legende să fie rezultatul unor suprapuneri, al unui sincretism de motive mai vechi sau mai noi, aparținând mai mult sau mai puțin fantasticului (Homorodean, 1980:180).

Observația este judicioasă. La hotar erau expulzați răufăcătorii și omorâți. Era o pedeapsă rituală și gravă, cel ucis fiind scos în afara riturilor funerare, ceea ce era în popor considerată o mare nenorocire.

Cât privește **etimologia** ca fiind de origine slavă, din sârbescul *slomene* este contrară transformărilor fonetice.

b) Toponime formate din adjective

Aspra. Cămun al satului Dealu Mare, situat în defileul Prelucilor. Este atestat în anul 1954. De la latinescul *asper*.

Ilba. Localitate așezată pe șoseaua Baia Mare – Satu Mare, în apropiere de Cicârlău. Este localitate minieră. Este atestată documentar la 1490 – *Iloba, Yloba*; 1493 – *Illubabanya*; 1555 – *Ilowa*; 1828 – *Iloba*. **Etimologia** provine de la latinescul *alba*, prin trecerea vocalei *a* la *i*.

Limpedea. Cartier al orașului Baia Mare, din vecinătatea Ferzeziului. **Etimologia** provine de la latinescul *limpidus*, probabil de la valea care străbate cartierul.

Mara. Hidronim care izvorăște de sub Vârfurile Iezurile, din Igriș. Are o lungime de 40 km. Prima localitate de dincolo de Gutâi, așezată pe Valea Marei, hidronim afluent al Tisei și nume propriu, de persoană. **Etimologia**, mult discutată, provine cu siguranță din latinescul *marem*, prin prefacerea vocalei *e* în *a* și dispariția consoanei finale *m*.

Nicolae Drăganu consideră că toponimul e de origine slavă, părere întru totul greșită (Drăganu, 1937:40). Mai plauzibilă este proveniența de la grecescul *moro* = *pusti*.

În documente nu apare menționat decât cu alte denumiri: *Maramors*, *fluvium Maramorosii*, *fluvium Maramors*.

Nistru. Localitate minieră în apropiere de Tăuții Măgherauș. Este atestată la 1555 sub denumirea *Miszt*; 1828 – *Miszt Bánya*; 1851 – *Misttbánya Handal*; 1913 – *Misztbánya*. De la bulgărescul *duniestr*, rusescul *duyestr*.

Sălnița. Sat situat în comuna Vima Mică din Țara Lăpușului, în apropiere de Românești și hidronim cu același nume. Este atestat la 1566 *Szalna Pathak*; 1567 *Zalnicze*; 1603 *pagus Zelniczye*; 1733 *Szelnicsa*; 1800 *Sotnița*, *Szelnytze*. De la slavonescul *jalnica* = *pârâu sărat*.

Stremți. Localitate așezată în zona Codru, pe șoseaua Băsești – Săliște – Stremți. Este atestat documentar la 1440 sub denumirea *Totfalu*; 1474 *Thotfalw*; 1569 *Tothfalu*; 1733 *Stentz*; 1850 *Sztremtz*; 1854 *Stremț*. De la latinescul *strictus* = *loc strâmt, îngust*.

c) Toponime formate din verbe

Cavnic. Oraș minieresc, așezat pe drumul Baia-Sprie – Cavnic. Hidronim affluent al Lăpușului. Atestat documentar la 1455 – *Kapnek*; 1555 – *Capnik*; 1639 – *Kapnikbanya*; 1828 – *Kapnik*; 1850 – *Kapnik Baje*; 1854 – *Kapnikbánya*, *Cannic-Baia*. **Etimologia** provine de la latinescul *cavao-are* = *a scobi pe sub pământ, pe sub așezare*.

Potrivit tradiției orale, etimologia ar proveni de la un erou eponim cu capul mic. Prin aglutinare, a devenit *capmic*, iar prin etimologie populară a devenit *Cavnic*. De la latinescul *caput* (cap) și adj. lat. *micus* (mic).

Cernești. Localitate situată sub Pietriș, pe șoseaua Baia Mare - Tg. Lăpuș, pe Valea Blojii. Este atestat la 1424 – *Charnakapolnok*; 1427 – *Csernatapoly*; 1553 – *Cernikapolnok*; 1583 – *Chyarnafalva*; 1602 – *Czarnafalva*; 1603 – *pagus Csyarnakapolnok*; 1808 – *Csernesty*; 1854 – *Cernești*. **Etimologia** provine de la verbul *a cerni*, cu sufixul *-ești* - vopsit în negru, de culoare închisă. Etimologia provine, probabil, de la culoarea solului și-a apei (slavonescul *černiti*).

Pribilești. Sat așezat pe Valea Someșului, pe ruta Baia Mare – Mogoșești – Mireșu Mare. Este atestat documentar la 1405 – *Pribifalva*; 1603 – *Pribilest*; 1705 – *Pribilesty*; 1760 – *Pribéfalva*; 1800 – *Pribérfalva*, *Pribileștia*, *Pribilești*; 1850 – *Pribilesye*; 1854 – *Pribekfalva*, *Pribileștia*. **Etimologia**, așa cum ne indică documentele, provine de la *privește*, peisaj încântător, loc la vedere, priveală. De la slavonescul *priviti*.

Săpîia. Sat din apropierea localității Posta, cuprins în comuna Finteușu Mare. Este atestat documentar la 1603, sub denumirea *pagus Sapanpataka*; 1639 – *Szapan Pataka*; 1647 – *Szappanpatak*; 1737 –

Szapanya; 1750 – *Szelpia*; 1800 – *Szappan Pataka*, *Săpîia*; 1850 – *Szepuja*; 1854 – *Szappanpataka*, *Săpuia*. **Etimologia** provine de la latinescul *sappa* plus sufixul – *îia*. Toponimul indică o așezare defrișată.

Țâsla. Hidronim care drenează orașul Borșa, afluent important prin debitul său al Vișeuului. **Etimologia** provine probabil de la verbul *a țâșni* = *a sări*, *a împroșca*. Probabil este etimologie populară formată pe bază de analogie.

II. Toponime derivate

Buzești. Sat așezat pe șoseaua Baia Mare – Ariniș, lângă comuna Fărcașa. Este atestat documentar la 1648 sub denumirea *Olah Uyfalv*; 1828 – *Busseptye*; 1851 – *Oláh-Ujfalv*; 1913 – *Szamosújfalv*. De la albanezul *buză* + sufixul –*ești*, formă prin analogie, datorită așezării satului pe o buză de deal. Este greșită etimologia, derivată de la *Frații Buzești*, propusă de localnici, fără nici o legătură cu aceste personaje istorice.

Crăcești. Numele vechi al localității Mara. Etimologia provine de la încrengătura a două ape curgătoare: Valea Neagră, care izvorăște din Munții Gutâi, confundată cu râul Mara și cu care formează bifurcația. De la slavonescul *Krak* = *bifurcație*, *încrengătură* + sufixul –*ești* și prefacerea lui *a* în *ă*. Pentru atestarea documentară: vezi Mara.

Șurdești. Localitate așezată pe zona Fiscușului, la interferența drumurilor Baia Mare – Cavnic și Copalnic Mănăstur. Este atestat documentar la 1411 – *Swrgyanfalva*; 1491 – *possesio Wolachalis Swrgyanfalva*; 1828 – *Surgyefalu*, *Surgessti*; 1913 – *Dióshalom*. De la latinescul *Surdus* plus sufixul –*ești*.

Făurești. Localitate așezată pe șoseaua Copalnic-Mănăstur – Cavnic, pe Valea Cavnicului. Este atestată documentar la 1405 sub denumirea *Kovachfalva*, la 1424 *Kovacs – Kapolnok*; la 1854 – *Kovacskapolnok* și *Făurești*. **Etimologia** provine de la eroul eponim *Faur*, care, potrivit tradiției, orale, a fost un fierar care s-a așezat pe Dumbravă, în partea de nord a satului. Denumirile maghiare ne sugerează veridicitatea acestei tradiții *Kovacskapolnok* – *vatra fierarului*, *Kovacsfalva* – *satul fierarului*. De la antroponimul *Faur* = *fierar*, latinescul *faber* + sufixul –*ești*.

Odești. Sat situat în zona Codrului, în apropiere de Băița de sub Codru și Culmea Codrului, pe Valea Tămășeștilor. Este atestat la 1424 sub denumirea *Odafalva*, 1475 – *Vadorfalva*; 1469 – *Vadaffalva*; 1733 – *Odești*; 1854 – *Vogiertie*. **Etimologia** de la *sl. voda* = *apă*, prin dispariția consoanei *v* și prefacerea lui *a* în *e* + sufixul –*ești*.

Boiereni. Localitate situată în Țara Lăpușului, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Rohia, pe Valea Rohiei. Este atestată documentar la 1584 sub denumirea *Boierfalva*; 1615 – *Bojerfálva*; 1760-1762 – *Boerfalva*; 1854 – *Boiereni*; 1864 – *Dumbrava Nouă*.

Satul ne redă o realitate etnografică. Este format, cum ne spune tradiția orală, prin roire din sate de pe Valea Someșului, din iobagi fugiți de pe moșiile nobililor. Ocupând terenuri nestăpânite, emigranții s-au autoîmproprietărit și au devenit țărani liberi cu proprietate, adică *boieri*, mai toți locuitorii purtând numele de *Boier*. De la *boier*, din slavonescul *boljarinŭ* + sufixul *-eni* – sufix prin care sunt derivate multe sate: *Ungureni*, *Bontăieni*, *Măgureni* etc.

Costeni. Sat așezat în Țara Lăpușului, în apropiere de Cupșeni și Stoiceni, pe Valea Costenilor. Este atestat la 1603 – sub denumirea de *Kostafalu*; 1613 – *Kosztafalva*; 1733 – *Kosteny*; 1750 – *Koteny*; 1760 – *Koszta*; 1850 – *Kosztény*; 1854 – *Kostafalva*, *Kostien*. **Etimologia** nu provine de la antroponimul *Costea* plus sufixul *-eni* (Vișovan: 42). Considerăm că etimologia corectă provine de la *coastă* plus sufixul *-eni*, având în vedere așezarea satului pe un deal. Antroponimul *Costea* nu se întâlnește prin părțile locului.

Măgureni. Sat situat sub Dealul Pietriș, în apropiere de comuna Cernești. Este atestat la 1583, sub denumirea *Magura*; 1609 – *Kapolnok Magura*; 1733 – *Magureny*; 1800 – *Măgureni*; 1854 – *Magura*, *Măgureni*. De la albanezul *magula* + sufixul *-eni*.

Săcălășeni. Localitate situată pe șoseaua Baia Mare – Remetea Chioarului – Șomcuta. Este atestată documentar la 1405 – *Zakalosfalva*; 1566 – *possessione Zakalofalw*; 1467 – *Szakalosfalua*; 1850 – *Szekleseny*; 1854 – *Săcălășeni*. **Etimologia** este compusă din *săcălaș* (tun mic, primitiv, cu tragere directă) + sufixul *-eni*. Din maghiarul *Szakallás*. Etimologia este susținută și de Nicolae Iorga în memoriile sale de călătorie.

Ungureni. Sat din Țara Lăpușului, așezat la poalele Țibleșului, în apropiere de Libotin și Cupșeni. Este atestat documentar la 1584 sub denumirea *Ungurfalva*, *Budafalva*, la 1857 – *Ungarfalva*; 1733 – *Ungureni*; la 1850 – *Ungurény*. **Etimologia** ne redă o realitate etnografică. Tradiția spune că un cetățean ungur a fugit din temnița cetății și s-a așezat pe vatra de astăzi a Dămăcușenilor, iar unul, Domokos, s-a retras la pădure. Cei doi s-au vizitat unul pe altul. Lui Domokos i-a plăcut sălașul românului, iar celuilalt al lui Domokos, bun pentru vânatoare și oierit și au făcut schimb. Cei care au părăsit o vatră și s-au așezat pe alta s-au numit *unguri*, iar satul lor *Ungureni*. Majoritatea locuitorilor au numele de familie *Ungur*. De la slavonescul *orghinŭ* + sufixul *-eni*.

Gărdani. Sat așezat pe șoseaua Baia Mare – Ariniș, pe Valea Someșului, în apropiere de Fărcașa. Este atestat documentar la 1424, sub denumirea de *Ardanfalva*, *Ardanfalwa*, *Hardanfalva*, *Kardanfalwa*; 1470 – *Kordanfalwa*; 1543 – *Ghardanffalwa*; 1549 – *Gardanfalwa*; 1570 – *Gerdanfalwa*; 1612 – *Gardanfalva*; 1733 – *Gerdány*; 1850 – *Girdany*; 1854 – *Gardanfalva*, *Gărdani*. **Etimologia** este formată prin derivare de la substantivul *gard* plus sufixul *-ani*. Am putea pune etimologia în legătură cu slavonescul *girdă* (urât, neaspetuos) + sufixul *-ani*.

Cărbunari. Localitate situată pe șoseaua Baia Mare – Târgu Lăpuș, comuna Dumbrăvița. Este atestat la 1424 – *Karbonal*; 1475 – *Garbónaczfalwa*; 1609 – *Garbonatz*; 1459 – *Karbonácsfalva*; 1733 – *Korbonar*; 1750 – *Kerbunar*; 1800 – *Cărbunarii*; 1850 – *Kerbunár*; 1854 – *Cărbunari*. **Etimologia** este compusă de la *cărbune* + sufixul *-ar* din latinescul *carbo* = loc unde se face cărbunele de lemn.

Dobriținaș. Sat așezat în Țara Lăpușului pe șoseaua Târgu Lăpuș – Borcut - Inău (azi Dumbrava). Este atestat documentar la 1854 sub denumirea *Debreczen*, la 1598 – *Kis Debreczen*; 1631 – *Oláh Debreczen*; 1831 – *Dobriczinás, Dobroczel*; 1850 – *Dobriczel*; 1854 – *Kis-Debreczen; Dobrițel*. De la slavonescul *Dobru* = „bun” sau „frumos” + subst. *-țel*, de la germanul *zel*, magh. *cel* = loc bun la care cineva vrea să ajungă, țel frumos.

Ion Pătruț consideră că la baza toponimului nu stă maghiarul *Debreczen*, ci o temă, *Dobric*, derivat cu sufixul *-in*, de la antroponimul *Dubrica*, de origine slavă. Maghiarul rezultă din armonie vocalică, dintr-un *Dobricin* (Pătruț, 1984:120).

Asuaju de Jos. Localitate așezată pe șoseaua Ariniș – Asuaju de Sus, în zona Codrului. **Etimologia** este formată de la maghiarul *aszotta*, cu înțelesul de *teren uscat*, *ars* + sufixul *-aj* + locuțiunea adjectivală *de jos*, indicând așezarea.

Ciocotiș. Sat așezat pe Valea Bloaja, în apropiere de Fânațe și Trestia. Este atestat la 1591 – *Chyokotles*; 1603 – *pagus Czokottys*; 1615 – *Chystekes*; 1642 – *Csokotos*; 1650 – *Csokotest*; 1669 – *Csokotis*; 1733 – *Csokotys*; 1760-1762 – *Csokites*; circa 1800 – *Csokotés, Ciocotișu*; 1854 – *Csokotés, Ciocotiș*. **Etimologia** are în compunere termenul *ciocot* = *pădure deasă*, *viță de vie*, plus sufixul *-iș*.

Cosău. Hidronim affluent al Marei, care drenează izvoarele sărate de la Ocna Șugătag. Vale care străbate satele Ferești, Cornești, Călinești, Sârbi, Budești. **Etimologia**, mult discutată, este compusă din *coasă* + sufixul *-ău*, trecut prin forma *Cosalău* – *teren destinat cositului, fânațelor*. De la slavonescul vechi *kosa*. Este greșită etimologia de la latinescul *cos-costis* = *cute*. Mai acceptabilă este proveniența de la sârbescul *kašo* + sufixul *-ov* = *Valea fagului* sau *cu fagi*, propusă de Nicolae Drăganu (Drăganu, 1933:390).

Dobric. Sat așezat pe șoseaua Tg. Lăpuș – Inău pe Valea Dobricului. Este atestat documentar la 1541, sub denumirea *Debrek*, la 1553 – *Debregh*; la 1627 – *Oláh Debrik*; la 1679 – *Dobrik*; 1750 – *Lapós Debrek*; 1829 – *Nagy Debrek*; 1850 – *Dobricul Lăpușului*. De la slavonescul *Dobru* = *bun* sau *frumos* + sufixul *-ic*.

Dumbrăvița. Comună așezată pe o ramificație a șoselei Baia Mare – Copalnic Mănăstur. Se află în apropiere de Șindrești și Cărbunari. Este atestată documentar în 1411 sub denumirea de *Dobrawycha*; 1491 – *Dombrawycza*; 1601 – *Dobrovicza*; 1851 – *Dobrawicza*. **Etimologia** ne redă o așezare situată pe un loc defrișat. De la slava veche *doumbrava* (dim.) cu sufixul *-ița*.

Ursoi. Toponim de largă răspândire în Maramureș, pe care îl întâlnim la Făurești, dar mai ales dincolo de Gutii, la Bârsana, Săcel, Dragomirești, Ieud, Bogdan Vodă etc.

Ștefan Vișovan este de părere că provine de la slavonescul *osoi* (Vișovan, 2005: 363). Marius I. Oros îl derivă de la *osoi* – apelativ împrumutat de la bulgari, dispărut din limba română (Oros, 1996:85).

Această etimologie cu siguranță este incorectă și se datorează intenției slaviștilor de a slaviza toponimia și limba. În realitate, nu se poate explica proveniența din *osoi*, consoana *s* netransformându-se în *r*, iar în limba română termenul nu există. De la *urs*, latinescul *ursus* + sufixul *-oi*.

Lăschia. Localitate așezată pe șoseaua Copalnic Mănăstur – Căvnic, în apropiere de Făurești. Este atestată documentar la 1543 – *Lachkonja*; 1566 – *Laczkonja*; 1567 – *Laczkonjak*; 1613 – *Laczkina*; 1733 – *Leczkeny*; 1750 – *Leczkie*; 1850 – *Leczka*; 1854 – *Laczkonja*, *Leschia*; 1913 – *Laczháza*. **Etimologia** provine de la slavonescul *lěska* = *alun* + suf. *-ia*. Nu putem omite antroponimul *Leschian*; prin dispariția consoanei finale *n*.

Hudin. Pisc situat în masivul Țibleș, acoperit cu pădure, având formă conică (1611 m). **Etimologia** provine de la slavonescul *huda* = *adâncitură*, *gol*, *pas mic*, prin derivare cu sufixul *-in*, de la tema *hud*.

Slătioara. Sat așezat pe ruta Strâmtura – Glod și hidronim cu același nume, afluent al Izei. Este atestată documentar la 1431 sub denumirea *Zlatyna*, *Zlatina*; la 1458 – *Zlatyafalva*; 1504 – *Soospataka*; 1555 – *Soospatak*; 1828, 1851 – *Szlatinka*. **Etimologia** provine de la slavonescul *slatina* + sufixul *-oara*, prin asimilarea particulei *-na* de la *Slătinoara*.

Toponime formate din substantiv + adjectiv

Baia Mare. Localitate, capitală de județ, așezată pe o parte și de alta a râului Săsar, la o altitudine de 230 m, pe o suprafață de 23.573 ha și o populație de 150.000 locuitori. Este un oraș al minerilor, zăcămintele sale fiind exploatate încă din timpul romanilor.

De-a lungul timpului a purtat mai multe denumiri: *Rivulus Dominarum*, *Banya*, *Nagibanya*, *Frauenbach*, *Neustadt*, *Velka-Banya*.

Referitor la denumirea *Rivulus Dominarum*, o legendă spune că în oraș ar fi stat mai mult timp soția unuia dintre împărații romani. Împreună cu doamnele din anturajul ei, împărăteasa participa adeseori, alături de sclave, la spălatul nisipului aurifer în râul Săsar. De aici se trage numele vechi al orașului *Rivulus Dominarum* (*Râul Doamnelor*) (Nădișan, 1980:49-50)

Este atestată documentar la 1329, sub denumirea *civitas Rivuli Dominarum*; 1332 – *Rivulus Dominarum*; 1335 – *parohus de Rivulo Dominarum*; 1391 – *Asszonypataka*; 1465 – *Castellum Rivuli Dominarum*; 1469 – *Castellanus et Captianeus de Rivulo Dominarum*; 1481 – *civitas nostra Rivuli Dominarum*; 1489 – *castrum de Rivulo Dominarum*; 1564 – *Bagna*; 1585 – *Nagybanya*; 1614 – *Nagy Bania*; 1648 – *Nagy Bánya*; 1828 –

Aszszonypataka, Frauenbach, Velka-Banya; 1851 – Nagybánya; Aszszonypataka. Etimologia provine de la latinescul *baiae* plus latinescul *marem*.

Băița. Localitate situată în apropierea orașului Tăuții Măgherauș. Este atestată la 1334 sub denumirea *Lapuș*; 1335 – *Lapos*; 1490 – *Totfalucum fodinis et mineris auri et argenti Laposbanya apellatis*; 1493 – *Lapys Banya*; 1828 – *Lapos Banya, Bonice, Bagica*; 1851 – *Lapos Banya*. **Etimologia** de la latinescul *baiae-rum* (dim.).

Baia Sprie. Oraș minier situat la 10 kilometri de Baia Mare, pe șoseaua Baia Mare – Sighet. Este atestat la 1329 sub denumirea *Medius Mons* (Muntele Mijlociu); 1384 – *Civita Medio Monte*; 1585 – *Felsőbánya*. **Etimologia** a fost derivată de la adjectivul *asprie*, latinescul *asper* de Nicolae Felecan, dar ea nu apare cu această denumire deloc în documentele vremii, așa încât nu se justifică. Cea mai plauzibilă variantă etimologică este de la latinescul *Baiae* + adjectivul *superior*. Prin sincoparea vocalelor *u* și *e* s-a ajuns la forma *sprior*. Prin prefacerea vocalei *o* în *e* și căderea consoanei finale *r* s-a ajuns la *Sprie*.

Traducerile maghiare ne argumentează vechea denumire – *Baia Superioară, de Sus, „Feolseobánya”, Felső Banya*, denumiri cu care apare în documente frecvent. Iorgu Iordan considera adjectivul *sprie* nume de persoană, care nu se întâlnește în onomastica locală (Iordan, 1963:492).

Bozânta Mare. Localitate așezată pe apa Săsarului, la sud de Tăuții Măgherauș.

Este atestată documentar la 1383 – *Bozytha*; 1405 – *Bozincha*; 1410 – *Bozyntha*; 1425 – *Bozontha*; 1733 – *Nagy Bozonta*; 1750 – *Nagy Bozinta*; 1760 – *O-Bozinta*; 1839 – *Olah Bozonta, Olah Bozinta, Nagy Bozonta, Bozonta Mare*; 1854 – *Olah Bozonta; Bozinta Mare*; 1913 – *Nagy Bozinta*. **Etimologia** provine de la ucraineanul *boz* plus sufixul *-inta*. Posibil și de la *buză* plus sufixul *-inta*, prin prefacerea vocalei *u* în *o*, de la albanezul *buzë*.

Băile Usturoi. Băi cu ape minerale, care se scurgeau dintr-o galerie de mină, care au funcționat multă vreme, azi fiind dispărute. Denumirea, probabil, se datorează apei cu caracter acidulat, care se scurgea din galeria minei. **Etimologia** provine de la latinescul *baiae* plus latinescul *ustura* = *băi care ustură*.

Boiu Mare. Localitate de reședință a comunei cu același nume, situată în zona Chioar. Este așezată pe drumul Mesteacăn – Tg. Lăpuș, la 5 km de șoseaua Cluj-Baia Mare, între râul Lăpuș la nord și Valea Boiului la sud-est. Este atestat documentar la 1405, sub denumirea de *Boon*; 1475 – *Bon*; 1549 – *Nag-Bona*; 1650 – *Nagy-Bun*; 1669 – *Nagy-Bouny*; 1733 – *Bony*; 1750 – *Boji*; 1760 – *Boiu Mare*; 1850 – *Boju Mare*; 1854 – *Nagy Bun, Boiu Mare*. **Etimologia** a fost explicată ca provenind din slavă, *bonj, bonje* = *băi*, Boiu fiind bogat în izvoare, și adjectivul *marem*, din latină, care explică teritoriul său întins.

Bun în limba maghiară înseamnă *măsălarișă* sau *nebunarișă* (I. Chiș, 1973:126). Considerăm că termenul toponim nu este de origine slavă și nici maghiară, ci provine de la verbul *a boi*, *a vopsi*, din turcescul *boi*.

Curtuiuşu Mare. Sat așezat în zona Chioar, în apropiere de Valea Chioarului și Fericea. Este atestat documentar la 1566 sub denumirea *Koerttvelyes*; la 1588 – *Körtvélyes*; 1733 – *Nagy Körtvélyes*; la 1800 – *Kurtulyusu Mare*; la 1850 – *Nagy Körtvélyes*; 1854 – *Also Körtvélyes*, *Curtuius*. **Etimologia** provine din latinescul nealterat *escurtus* (*scurt*) + latinescul *marem*.

Dealul Pleșii. Toponim de pe raza localității Groșii Țibleșului. De la slavonescul *plesī* + subst. *deal* (v. slavonescul *dělŭ*). Porțiune de munte fără vegetație.

Finteușul Mare. Localitate așezată în apropiere de Șomcuta, în zona centrală a Chioarului. Este atestat documentar la 1231 – *Finteus*, *Fenteus*; 1566 – *Felső* – *Fentos*; 1603 – *pagus Felsőfentholós*; 1750 – *Finteus Mare*; 1800 – *Finteușul Mare*; 1850 – *Fintyeselu*; 1854 – *Nagy Fentös*, *Fentieselu* – *Mare*.

De la latinescul *Fintimus* = *vecinătate*. Posibil și de la latinescul *fōntis*, prin prefacerea lui *o* în *i* și epenteza lui *u*, prefacerea lui *i* în *e*, variantă mai puțin plauzibilă.

Frâncenii Boiului. Satul este situat în apropierea localităților Boiu Mare și Românești.

Este atestat la 1566 – *Kis-Zalnapatak*; 1603 – *Frink-falva*; 1650 – *Fringfalva*; 1733 – *Francsen*; 1750 – *Frenc-zeny*; 1800 – *Frînceni*; 1854 – *Frinkfalva*, *Frînceni*. **Etimologia** provine de la *frînc*, nume generic dat occidentalilor de origine latină. Latinescul *francus* plus *boiu* (formă de genitiv) = *bun*.

Handalu Ilbei. Este situat în apropierea localității Ilba, fiind cartier al acesteia, situat în partea nordică. Este așezare minieră. Este atestat la 1909 – *Handal*, *Ilbabánya*. **Etimologia** provine de la latinescul *alba* plus germanul *hand*=*mână*, plus sufixul *-al*. N. Drăganu amintește de apelativul *Handal* cu sensul de loc unde se taie sarea (Drăganu:281)

Preluca Veche. Localitate așezată pe culmea Preluca, în vecinătatea Depresiunii Lăpuș. Este atestată documentar la 1603 – *pagus Praelukafalva*; 1639 – *Praeluka*; 1647 – *Preluka*; 1800 – *Preluca*; 1850 – *Preluke*; 1854 – *Preluka*, *Preluca*. **Etimologia** provine din slavonescul *preluka* (poiană pe coastă), ceea ce indică un loc defrișat + latinescul popular *vechis*. Toponimul este foarte răspândit în satele de dincolo de Gutii (Vișovan, 2005:292-299).

Șomcuta Mare. Localitate așezată în centrul zonei Chioar, pe șoseaua Baia Mare – Cluj, capitala zonei. Este atestată documentar la 1358: *Somkuth*; 1405- *Somkwth*; 1566 – *Somkut*; 1603 – *pagus Somkut*, *Senkat*; 1639 – *Somkuth*; 1750 – *Somkuta*; 1760 – *Nagy Somkut*; 1800 – *Șuncuta Mare*; 1854 – *Nagy Șomkut*, *Șomcuta Mare*. **Etimologia** este compusă din termenul magh. *som*=*corn* și *kut*=*fântână* – *fântâna cu corn*. Este greșită

etimologia derivată de la *Șuncuta* ca fiind termen de origine orientală, pornindu-se de la rădăcina *șun* – nume de persoană (arborele lui Șun) lansată de prof. Victor Ilieșiu la o comunicare ce a avut loc la Biblioteca jud. Baia Mare. În realitate, formele *Șomcuta* și *Șuncuta* sunt fonetisme populare.

Șesu Troian. Câmp situat între localitățile Suciu de Sus și Groșii Țibleșului. Prof. Aurel Socolan vorbea despre posibila existență a unui castru roman în acel loc. **Etimologia** este compusă din latinescul *sesum* plus latinescul *troianus*, cu sensul de *întăritură primitivă* dintr-un dig lung de pământ, cu șanț de apărare.

Strâmbu Băiuț. Localitate minieră situată în apropierea localității Băiuț. Este atestat documentar la 1835 sub denumirea *Strimbulu*; 1850 – *Strimbuj*; 1854 – *Sztrimbulu*; *Strimbuii*. Satul a fost întemeiat pe la 1730, odată cu începuturile exploatării miniere locale (Suciu, II, 1968: 148). **Etimologia** este compusă din latinescul *Strambus* plus latinescul *baiae* (diminutiv).

Valea Neagră. Sat mic situat pe Valea Firiza, în apropiere de lacul de acumulare, înglobat orașului Baia Mare. Este atestat documentar la 1490 sub denumirea *Fekethewpathak*; 1909 – *Valea Neagră*, *Feketepatak*. **Etimologia** provine din latinescul *vallem* plus adj. lat. *nigrum*, care redă culoarea apei.

Valea Romanilor. Toponim în localitatea Chiuzbaia, compus din subst. *vale*, de la lat. *vallem* + adjectivul în forma genitivală *romanilor* (posesiv). De la lat. *romanorum*.

Valea Roșie. Hidronim, toponim (cartier) și exploatare minieră din municipiul Baia Mare. Denumirea hidronimului derivă de la culoarea roșcată a apei care se scurge din galeria minei. Din latinescul *vallem* + lat. *rósem*.

Valea Strâmbului. Hidronim în apropiere de Strâmbu Băiuț. De la lat. *vallem* + lat. *strambus*.

Vârful Rotundu. Pisc montan în Masivul Gutii (1240 m). Din latinescul *rotundus*, denumire datorată formei, pătrunsă prin analogie + *vârf*, slavonescul *vrūnii*.

Toponime formate din substantiv + substantiv

Vârful Buții. Toponim în Munții Maramureșului. De la sl. *vrūnii* + latinescul *buttis*.

Vârful Covata. Toponim în Munții Maramureșului, în apropiere de stațiunea Izvoare, 1.100 m. **Etimologia** este compusă din slavonescul *vrūnii* + latinescul *cavao-cavao* - *cavare* = *a săpa*. Vezi și grecescul *gavatha*. Numele toponimului a pătruns prin analogie de la forma sa.

III. Toponime formate din nume proprii

Berința. Localitate așezată pe șoseaua Baia Mare – Copalnic-Mănăștur.

Este atestată la 1405 – *Berenche*; 1470 – *Berencze*; 1475 – *Berencher*; 1639 – *Berentze*; 1647 – *Berendze*, *Brendze*; 1750 – *Brincze*; 1850 – *Berintza*; 1854 – *Berentze*, *Berința*. **Etimologia** provine de la antroponimul *Berin* plus sufixul *-ța*. (Pătruț, 1984:51)

Bârsana. Localitate pe Valea Izei, una dintre marile comune de pe această vale, cu o populație de 4.770 locuitori, aproape în întregime români. Este atestată documentar la 1390 sub denumirea *Barzanfalva*, la 1408 – *Zurdok alia nomine Barczanfalva*; 1487 – *Barzan*; 1488 – *Borschanfalwa*; 1851 – *Barczanfalva*.

Ștefan Vișovan derivă toponimul de la *Bîrsan*, nume de cneaz. Mai amintește că *bîrsană* este un adjectiv folosit pentru oile cu lână aspră (Vișovan, 2005:20). Cea de-a doua variantă ni se pare mai plauzibilă, păstoritul în zonă a fost o ocupație foarte veche și intens practică. Poate mai plauzibilă este proveniența de la *bîrsă*, piesă a plugului care leagă între ele brăzdarul, cormona și plazul plugului. **Etimologie necunoscută** + sufixul *-ana*.

Bontăieni. Sat de pe zona Fiscușului, din comuna Șișești, între Dănești și Șindrești, atestat la 1648 sub denumirea *Pusztatélék* și *Bontaién*. Denumirea provine de la antroponimul *Bonta* + suf. *-eni*, nume existent prin satele apropiate.

Coroieni. Comună situată pe Valea Lăpușului, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Gâlgău. Este atestată documentar la 1584 – *Karuyafalva*; 1733 – *Koroján*; 1750 – *Korujen*; 1808 – *Krojeni*; 1850 – *Korujeny*; 1854 – *Káruylfalva*, *Curuieni*. **Etimologia** este compusă din antroponimul *Cora* = *familie*, care a emigrat din satul Bârsana + sufixul *-eni*. Probabil localitatea s-a format prin roire.

Este greșită etimologia propusă de Terezia Tătaru, de la *corb* trecut prin forma *Corbeni*, care a devenit *Coroieni*. Ipoteza este contrară legilor fonetice.

Ferești. Sat așezat pe Valea Cosăului, pe șoseaua Sighet – Călinești – Budești. Este atestat documentar la 1402 – *Feyrfalva*; 1405 – *Feyerfalva*; 1418 – *Feyerfalwa*; 1828 – *Fejiresty*; 1851 – *Fehérfalva*. **Etimologia** a fost explicată de la *Fehér* – *Fejér* = *alb* (Drăganu, 1933:395). Nu putem omite posibila proveniență din verbul *a feri* + sufixul *-ești* - *Loc ferit, apărat*. Este posibilă și forma prin analogie, de la *fir* + sufixul *-ești*, prin prefacerea vocalei *i* în *e*, satul fiind aliniat de-a lungul drumului (formă prin analogie). Derivarea de la *Fehér* este inexplicabilă.

Giulești. Comună așezată pe Valea Marei, pe șoseaua Baia Mare – Sighet, între localitățile Sat-Șugătag și Berbești. Este atestată documentar la 1349 sub denumirea *villa Gylafalva*, *Gyulafalva*, *Gyulafalwa*; 1355 – *Gyulahaza*, *Gywlahaza*; 1385 – *Gywlafalwa*; 1480 – *Dywlafalva*; 1622 – *Gyula-ffalva*; 1828 – *Gyulafalva*, *Zsulyesty*; 1851 – *Gyulafalva*. **Etimologia** vine de la antroponimul *Giulea*, fiul lui Dragoș, care a stăpânit satele Giulești și Mestecăniș (sat dispărut azi) de pe Valea Marei, împreună cu fiii

săi: Dragoș, Ștefan, Tătar, Dragomir, Costea și Miroslav, care au fost izgoniți din satele lor de către Bogdănești.

Peteritea. Sat situat în Țara Lăpușului, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Văleni – Vima Mică. Este atestat la 1467 sub denumirea *Paprothmezeu*; la 1579 – *Podradosnezö*, *Peteritea*; 1586 – *Petherhely*; 1615 – *Peterit*; 1626 – *Peterie*; 1630 – *Peterite*; 1646 – *Peterfalva*; 1854 – *Péteritye*, *Peterice*. Și traducerea maghiară ne sugerează că la baza etimologiei stă antroponimul *Peter* + sufixul *-itea*.

Petrova. Localitate situată pe Valea Vișeuului, dincolo de Dealul Hera. Este atestată documentar la 1411 *Petrowa*; 1460 – *Petherwa*; 1828, 1851 – *Petrova*. **Etimologia** a fost explicată diferit. Cea mai plauzibilă variantă este de la latinescul *petra* + sufixul slav *-ova* = *Valea Pietrei*. Nu putem omite o altă variantă, și ea plauzibilă, de la antroponimul *Petre* + sufixul slav *-ova* = *Valea lui Petre*.

Sunt total greșite etimologiile de la lat. *Pestrovas* = *păstrăv*, emisă de Dimitrie Cantemir, precum și cea de la lat. *petra* și *dava* = *cetatea de piatră*. Denumirile maghiare ne sugerează proveniența toponimului de la antroponimul *Petre* – „*Pheterfalva*” = *Satul lui Petre*.

Săpânța. Localitate așezată pe Valea Tisei, la 18 km de Sighetu Marmăției, cu o suprafață de 150 km². Hidronim care izvorăște din Munții Igriș, de la Vârful Rotunzii, 1240 m înălțime. Este atestată documentar la 1373 – *Zapancha*; 1389 – *Zaploncha*, *Zoponcha*; 1390 – *Zaploncha*; 1427 – *Chaponcha*; 1450 – *Zoponcza*; 1457 – *nobiles wolaky de Soponcza*; 1461 – *Scoponcha*; 1468 – *Zaploncza*; 1482 – *Zlaponcza*; 1492 – *Zaponcza*; 1828, 1851 – *Szaploncza*.

Toponimul și hidronimul au fost puse în legătură cu antroponimul *Szaplanczay* prin asimilarea consoanelor *s*, *z* și *l* și pronunțarea grupului de consoane magh. *cz* și elidarea lui *y* final.

Foarte posibilă este etimologia de la latinescul *sappa* plus sufixul *-înța*, toponim ce indică un spațiu defrișat. O variantă, poate cea mai plauzibilă, este proveniența de la latinescul *sapinus* (*teren cu brad, brădet*) plus sufixul *-ța*, prin asimilarea consoanei *s* și a vocalei *i*. Tradiția orală ne vorbește de un erou eponim care a venit pe aceste locuri, cu numele de *Sămânța*, de unde s-ar trage *Săpânța* (etimologie populară).

Tămaia. Sat așezat pe Valea Someșului, pe o ramificație a șoselei Baia Mare – Ariniș, în apropiere de Fărcașa, aparținând acestei comune.

Este atestat documentar la 1231, sub denumirea de *Thomann*; 1424 – *Thomanyan*; 1461 – *Thamonya*, *Thaman*; 1828, 1851 – *Tomány*, *Tamány*, *Tomagi*; 1913 – *Tomany*. **Etimologia**, așa cum ne sugerează și atestările documentare, are în compunere antroponimul *Toma* plus sufixul *-aia* prin prefacerea vocalei *o* în *ă*. Considerăm greșită etimologia provenind de la antroponimul *Tămaș*.

Vișeu. Unul dintre marile râuri ale Maramureșului, care străbate satele așezate pe această vale. Își are izvorul sub Pasul Prislop, la 1414 m

altitudine. Are o suprafață de 1606 km², desfășurată între Munții Maramureșului și Munții Rodnei la sud.

Hidronimul, atestat încă de la 1390, este derivat de Nicolae Drăganu de la antroponimul *Vișa* care, spune el, ar fi diminutiv al antroponimelor *Vičeslav = Vislav = Vitoslav* + sufixul *-ov*.

Valea lui Vișa. Ipoteza este plauzibilă. În prima parte, toponimul nu se poate forma cu sufixul *-ov -ova*, vocala neputându-se preface în *u*. Derivarea s-a produs cu sufixul *-eu*. Este fantezistă ipoteza lui Vasile Bologa, de la *Vissio = putoare de mosc. Vișeu*, pronunțat *D'ișeu*, denumeste în grai local o daltă cu mâner lung. Nu este exclusă o formă prin analogie.

Toponime formate din substantiv + substantiv Forme aglutinate

Ardusat. Comună așezată pe Valea Someșului, pe șoseaua Baia Mare – Satu Mare, dincolo de râul Someș. Este atestată documentar la 1231 sub denumirea *Erdezad*, la 1394 – *Erdewzada*; 1622 – *Erdöd Száda*; 1824 – *Erdö Száde*. **Etimologia** este compusă pe baza unui calcul lingvistic format din maghiarul *erdő = pădure* + latinescul *fossatum = sat – Satul cu pădure*. Putem pune primul termen în legătură cu *ardău = păzitor de pădure* + lat. *fossatum (Satul păzitorului de pădure)*. Vezi maghiarul *erdő = pădure*.

Borcut. Localitate situată în Țara Lăpușului, la poalele Dealului Pietriș, în apropiere de orașul Tg. Lăpuș, la o distanță de 6 km. Pe raza satului se află izvoare cu apă minerală carbogazoasă. Este atestată documentar la 1331, sub denumirea de *Burliget*; 1381 – *Burkuth*; 1500 – *Borkuth*; 1598 – *Borkuth*; 1733 – *Borkut*; 1854 – *Borkut, Borcut*. **Etimologia** provine de la *bórviz* (magh.) plus magh. *kut (fântână)*, prin eliminarea termenului *viz*, având înțelesul de *fântână cu apă minerală*.

Botiza. Comună situată pe Valea Izei, pe ramificația Șieu – Botiza, cu o populație de 2.963 locuitori. Este atestată documentar la 1373 sub denumirea de *Batishaza*; 1385 – *Pottisvilla*; 1411 – *Bathishaza*; 1431 – *Votizhaza, Vantizhaza*; 1459 – *Bathiza*; 1473 – *Batiufalva*; 1480 – *Batisfalva*; 1487 – *Batiza*; 1828 – *Botiz*.

Ștefan Vișovan explică proveniența toponimului de la antroponimul *botez*, menținând și varianta că îl putem identifica și în corpul denumirilor radicalului *Iza*, la care să se fi atașat un determinant al cărui sens s-a pierdut, producându-se, astfel, aglutinarea (Vișovan, 2005:25). Această ipoteză este cea mai plauzibilă, cu observația că *Iza* s-a aglutinat cu substantivul *bot*. Toponimul s-a format pe bază de analogie, termenul semnificând *botul Izei*, sat având formă lunguiată, ascuțită.

Tradiția orală spune că botizanii s-ar fi bătut cu cei de pe Iza pe motiv de proprietate, drept urmare toponimul ar proveni de la verbul *a bate*, prin prefacerea lui *a* în *o* și elidarea vocalei *e*, verb din latinescul *battere* plus *Iza* prin aglutinare.

Chioar. Denumire a zonei care se întinde în jurul localității Șomcuta Mare, spre vest până la Someș, în nord până la Baia Mare, la Baia-Spie, iar în sud până dincolo de Dealul Mesteacănului, cuprinzând și sate din județul Sălaj. Etimologia provine din magh. *kő* = *piatră* și *vár* = *cetate* - *Cetatea de piatră*.

Firiza. Hidronim și localitate la nord de orașul Baia Mare. Este atestată documentar la 1329 sub denumirea *Felső Fernezely*; la 1411 – *Fernezely*; la 1828 – *Felső – Fernezely*. De la lat. *fīrum*=*fir* + *Iza* cu sensul de *apă* – *fir de apă*. Probabil și de la *firez*, prin prefacerea lui *e* în *i* și adăugarea lui *a* final.

Libotin. Sat așezat în Țara Lăpușului, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Rogoz – Cupșeni. Este atestat documentar la 1488 – *Lybathon*; 1584 – *Libotin*; 1594 – *Lybatyon*; 1598 – *Libathon*; 1630 – *Lajbaton*; 1637 – *Libaton*; 1650 – *Libatin*; 1733 – *Libotyan*; 1805 – *Libáton*; 1830 – *Libányész, Libotyn*; 1854 – *Libáton, Libatin*.

Așa cum ne sugerează și atestările documentare, toponimul are în compunere termenii maghiari *libá* = *gâscă* plus substantivul *tó* = *lac*, însemnând *lacul gâștelor*. Considerăm că este greșită etimologia de la slavonescul *liubiti* = *a iubi*. Tradiția orală păstrează amintirea existenței unui lac la marginea satului, în care se scăldau gâște.

Rioaia. Toponim și hidronim pe raza localității Lăpuș, unde se află și o mănăstire. Toponimul este compus din substantivul *râu*, latinescul *rivulus* + latinescul neatestat *ovis* – *Râul oii*. Ne indică practicarea păstoritului în acel loc. Șt. Vișovan consideră apelativul *oaia* sufix, părere greșită (Vișovan, 2008:222). Toponimul reprezintă fosta vatră a satului Lăpuș.

Toponime formate din substantiv + substantiv Forme nesudate (neaglutinate)

Copalnic – Mănăștur. Localitate situată pe valea Cavnicului, pe șoseaua Baia Mare – Tg. Lăpuș, sub culmea Preluca. Este atestată la 1424 sub denumirea de *Monostoros – Kapolnok*; 1527 – *Monostaros Copal*; 1543 – 1566 – *Monaster Kapalnak, Monostor Copalnic*; 1591 – *Monostor*; 1603 – *pagus Monastór Kapalnak*; 1609 – *Monostor Kapalnok*; 1720 – *Monostor*; 1800 – *Kapolnok Monostor*; 1831 – *Menestur*; 1850 – *Kapolnok Monostor, Kapulnac Monastir*; 1854 – *Copalnic Mănăștur*. **Etimologia** este compusă din magh. *Kapolna* (capelă) plus latinescul *monasterium*; vezi și slavonescul *monostiri*. Denumirile maghiare ne indică existența unei mănăstiri pe raza localității.

Lacul Zânelor. Lac situat în apropierea orașului Baia Sprie. Din latinescul *lacus* + *Diana*, zeiță a vânătorii la romani.

Valea Porcului. Sat situat în apropiere de Vadu Izei, azi Valea Stejarului. Este atestat documentar la 1387 sub denumirea *Disnopataka*; 1390 – *Disnopatak*; 1414 – *Disnopathaka*; 1415 – *Patak*; 1460 –

Disnofalva; Disznofalva; 1828 – Disnopatak, Walye Porkuluj; 1964 – Valea Stejarului.

De la latinescul *vallem* plus latinescul *porcus*.

La baza etimologiei stă o legendă potrivit căreia un porc venea zilnic cu făină pe păr. A fost urmărit, iar cel care-l urmărea a fost condus într-o peșteră, unde se găseau saci cu făină și comori. A apucat să-și umple cămașa cu bani, iar când a ieșit, ușa s-a închis și un papuc i-a rămas înăuntrul peșterii. De aici denumirea de *Valea Porcului*.

Toponime formate din substantiv + adjectiv

Chiuzbaia. Localitate așezată pe Valea Chiuzbăii, sub masivul Igniș, la o distanță de 7 km de Baia Sprie, fiind înglobată acestui oraș. Este atestată documentar la 1921 sub denumirea de *Kisbánya*. Este o așezare minieră, a cărei etimologie provine de la latinescul *baiae* plus italianul *chiuso* = *baie închisă*. În localitate există un munte, *Chiuzu*, de unde ar putea proveni denumirea localității, termen pe care îl putem deriva din latinescul *clusus*.

Toponime formate din substantiv + verb + substantiv

Ocna Șugătag. Localitate situată pe șoseaua Ferești – Cavnic, în apropiere de Călinești și Breb, unde s-a exploatat sarea, renumită prin băile sărate. Este atestată documentar la 1355 sub denumirea *Fodinae salium*; 1360 – *Zalatyna Sugatag Falva*; 1360 – *Sugatag falva, Swgathakfalva*; 1472 – *intraque Swgatak*; 1828 – *Akna Sugatagh*; 1851 – *Sugatag*. **Etimologia** ne redă forma de organizare a muncii lucrătorilor la ocna de sare. Ea provine de la slavonescul *okno* = *mină de sare* + maghiarul *so* = *sare* + maghiarul *vágó* = *a tăia* + germanul *tag* = *zi*, rezultând *Ocna tăietorilor de sare cu ziua*. Ocnașii erau zilieri.

Sat-Șugătag. Sat așezat pe Valea Marei, în Depresiunea Maramureș, între satele Hărniciești și Giulești. Este atestat în documente la 1360 sub denumirea *Zalatyna, Villa olachalis Sugatag*; 1459 – *Sugathagh*; 1472 – *Wraque Swgathak, Sat-Șugatag și Ocna Șugatag*; 1828 – *Sugatagh*; 1851 – *Sugatag*. **Etimologia** este o formă calchiată care ne redă o realitate etnografică. Locuitorii lui erau angajați ca zilieri la ocna de sare din Ocna Șugatag. De la maghiarul *so*=*sare* + magh. *vágó* = *a tăia* + germanul *Tag* = *zi* + lat. *fóssatum* (Satul tăietorilor de sare cu ziua).

Șugău. Cartier al orașului Sighet, așezat în vecinătatea localității Vadu Izei. Este atestat la 1913 sub denumirea *Sugó*. **Etimologia** este compusă din magh. *so*=*sare* plus *vágó*=*a tăia*, prin aglutinare = *tăietor de sare*.

Toponime formate din prepoziție + substantiv

Cufoaia. Localitate situată în Țara Lăpușului, pe șoseaua Baia Mare – Tg. Lăpuș, dincolo de dealul Pietriș, în Depresiunea Lăpușului.

Este atestată documentar la 1630 – *Cohpatak*; 1650 – *Kopataka*; 1703 – *Koppataka*; 1721 – *Köpataka*; 1733 – *Kuffoja*; 1750 – *Kufoje*; 1760 – 1762 – *Köh Pataka*; 1854 – *Közpataka*, *Cufoaie*; 1913 – *Kohópatak*. **Etimologia** provine de la latinescul *follis* (*foale*). Legenda spune că eroul eponim al statului ar fi fost un fierar care a venit în sat cu două instrumente de suflat la forjă, adică cu foi, de unde s-ar trage numele satului, de la pluralul subst. *foale* – *foi*, care s-a aglutinat cu prep. *cu*. Nu putem exclude nici varianta de la antroponimul *Cufoian*, prin elidarea cons. *n*.

Prislop. Localitate situată în zona Chioar, în apropiere de Boiu Mare. Este atestat documentar la 1566 – *Prislop*; 1639 – *Kes Bóny*; 1733 – *Prilob*; 1733 – *Priszlopp*; 1808 – *Priszlopul Mik*; 1850 – *Preszlop*; 1854 – *Prislop*. **Etimologia** provine de la latinescul *presse* + latinescul *lapis*=*stâncă*, aproape de piatră – Stâncă din apropiere.

Emil Petrovici consideră că toponimul este creat de români după slavul daco-moesic *prěslopii*, care are același sens ca și apelativul românesc, însemnând *pas*, *trecătoare*, care este cunoscut în bulgară și sârbo-croată *preslop*, în sârbă *prīslopŭ* (Petrovici, 1979:230). Nu este dată semnificația prepoziției *pri*. O arată doar în forme slavone, precum *prihodiste*.

Toponime formate din substantiv + prepoziție + adjectiv

Arieșul de Câmp. Sat așezat în Bazinul Someșului, în apropiere de Ardușat. Apare în documente și sub denumirea *Arieșu de Câmpie* (Suciu, I:44). Este atestat la 1256 sub denumirea *Tribulum salis Circa Aranyos*, la 1292 – *Villa Oronos*, 1405 – *Also Aranyas que est ex alia parte Zamus*; 1424 – *poss Aranays*; 1828 – *Mező Aranyos*; 1851 – *Aranyos*. Din latinescul *aria* + latinescul *campus* = *întindere*, *suprafață de câmpie*.

Toponime formate din substantiv + locuțiune adjectivală

Oarța de Jos. Comună așezată în zona Codru, pe șoseaua Baia Mare – Gârdani – Ariniș – Bicaz. Este atestată la 1391 sub denumirea *Trywarcha*; 1475 – *Warcza Alsówarcza*; 1489 – *Varcza*; 1557 – *Alsówarcha*; 1733 – *Oarcza*; 1750 – *Felső Also arcza*; 1760 – *Alsóvárca*; 1850 – *Várcza* din Szosz; Varța de Jos. **Etimologia** provine de la *oarță*, însemnând *rîs* (*feles lyns*), etimologie necunoscută.

Rona de Jos. Localitate situată pe Valea Ronei, între Bocicoiu Mare și Rona de Sus.

Este atestată documentar la 1360 – *Rona*; 1373 – *Rohina*; 1390 – *Also Rouna*; 1411 – *Rohyna*; 1418 – *Rona*; 1431 – *salisfodina Rona*; 1469 – *Also Rhona*. De la slavonescul *rudna* = *desțelenire* + loc.prepoz. *de jos*.

Suciu de Jos. Localitate așezată pe Valea Suciului, pe șoseaua Tg. Lăpuș – Rogoz – Groșii Țibleșului. Este atestat documentar la 1325, sub denumirea de *poss. Zuchtu*; 1335 – *Sculthu*; 1381 – *Zeuchud*; 1500 – *Alsozewch, Alsoszewch*; 1594 – *Also-Szüchy*; 1607 – *Also Zevch*; 1618 – *Also Züchy*; 1733 – *Also-Sucs*; 1750 – *Also Szöcy*; 1830 – *Szutsul din Zsosz*; 1839 – *Also Szöts, Szutsu-gyin-zsosz*; 1850 – *Szucsu din Zsosz*; 1854 – *Alsó-Szöcs, Suciu de Jos*. **Etimologia** provine din magh. *szücs* = *cojocar* sau *blănar*. Tradiția spune că satul a fost întemeiat de o familie de cojocari emigrați din Bistrița.

Tăuții Măgherauș. Localitate situată pe șoseaua Baia Mare – Satu Mare, la șase kilometri de reședința județului. Este atestată documentar la 1490 sub denumirea *Monyoros*; 1493 – *Kysmonyoros, Nygmanyoros*; 1648 – *Miszthatfalu*; 1750 – *Magyoros*; 1828 – *Misz Mogyoros*; 1913 – *Miszmogyoros*. **Etimologia** provine de la antroponimul *Tăut, Totu*, provenit din maghiarul *Tót* = *slovac* + antroponimul *Móghiórós*. Toponimul ne indică colonizările de slovaci în perimetrele industriei extractive. Așa ne putem explica și toponimul *Tăuții de Sus*.

Bibliografie

Chiș, Șter - *Folclor și obiceiuri din Boiu Mare*, Studii și articole, II, Baia Mare, 1973

Drăganu, Nicolae - *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii*, București, Imprimeria Națională, 1933

Filipașcu, Alexandru - *Istoria Maramureșului*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1997

Graur, Alexandru - *Nume de locuri*, București, Editura Științifică, 1972

Homorodean, Mircea - *Vechea vatră a Sarmisegetuzei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980

Iordan, Iorgu - *Toponimia românească*, București, Editura Academiei R.S.R., 1963

Ivanciuc, Teofil - *Ghidul turistic al Țării Maramureșului*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006

Man, Serafim - *Mănăstirea Rohia*, Cluj, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, 1981

Nădișan, Ion, Bandula, O. - *Maramureș. Ghid turistic al județului*, București, Editura Sport – Turism, 1980

Onciul, D. - *Dragoș Vodă și Bogdan, fondatorii principatului Maramureș*, în *Opere Complete*, București, 1946

Oros, Marius, I. - *Studii de toponimie*, Cluj-Napoca, Editura ICPIAT, 1996

- Pătruț, Ioan** - *Nume de persoane și locuri românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
- Petrovai, G.** - *Oklevelek Máramoros történetéhez (Documente pentru istoria Maramureșului)* în *Történelemtár*, Budapesta, 1909
- Petrovici, Emil** - *Studii de dialectologie și toponimie*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970
- Suciu, Coriolan** - *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968
- Tătaru, Teresia** - *Maramureș, mândria și durerea noastră*, Volumul I, Baia Mare, Editura Gutinul, 2001
- Vișovan, Ștefan** - *Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2005
- Vișovan, Ștefan** - *Toponimia Țării Lăpușului*, Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2008